Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003394

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сотніченко Микола Мирославович
2. Mykola M. Sotnichenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0007-9207-892X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 27-08-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 22994521

Місцезнаходження: вул. Ломоносова, Київ, 03189, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15928

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.35

Тема дисертації:

1. Формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів

2. Formation of Civil competence of Future Officers in the Educational Process of Military Institutes

Реферат/анотація:

1. У дисертації досліджено проблему формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів. Актуальність обраної теми зумовлена сучасними викликами у сфері національної безпеки та оборони України, необхідністю підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів, здатних не лише професійно виконувати службові обов'язки, а й виявляти високий рівень громадянської свідомості, відповідальності, патріотизму та готовності до захисту національних інтересів держави. Особливого значення проблема набуває в умовах трансформації системи військової освіти, реалізації компетентнісного підходу та посилення вимог до формування особистості офіцера як свідомого громадянина, носія демократичних цінностей і правової культури. Доцільність дослідження обраної проблеми визначена необхідністю розв'язання низки суперечностей між: потребою держави та сектору безпеки й оборони у підготовці офіцерів як свідомих громадян-патріотів і недостатньою орієнтацією змісту освітнього процесу військових інститутів на системне формування громадянської компетентності курсантів; необхідністю цілеспрямованого формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів та

відсутністю науково обґрунтованої структурно-функціональної моделі її формування в освітньому процесі військових інститутів; потребою впровадження ефективних педагогічних умов, форм, методів і засобів формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів та недостатньою розробленістю відповідного науково-методичного забезпечення. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: - вперше сформульовано визначення поняття «формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів» (системний педагогічний процес набуття курсантами громадянських знань, умінь і навичок, особистісних якостей, усвідомлення громадянських цінностей для успішної професійної і громадянської діяльності та готовності захищати свою Батьківщину); теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів (формування стійкої мотивації до громадянсько відповідальної поведінки та служіння державі; створення сприятливого соціально-психологічного освітнього середовища, орієнтованого на демократичні цінності; забезпечення інтеграції громадянознавчого змісту у професійну підготовку майбутніх офіцерів; використання активних та інтерактивних методів навчання, що стимулюють критичне мислення й громадянську активність; організація практико орієнтованої діяльності, спрямованої на набуття досвіду реалізації громадянської позиції; розвиток рефлексії та здатності до самовдосконалення); розроблена й апробована структурно-функціональна модель формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів, яка характеризується єдністю і функціональністю блоків : цільового, методологічного, змістовно-технологічного, критеріально-результативного та їх складових. - уточнено базові поняття дослідження «громадянська компетентність», «громадянське виховання», «громадянськість», «громадянська позиція»; відповідність структурних компонентів, критеріїв та показників сформованості громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів; - подальшого розвитку набули методи, форми і засоби якісного формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів. Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні структурно-функціональної моделі та педагогічних умов формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових інститутів; розробці методики педагогічного діагностування досліджуваного феномена; оновленні змісту освітніх компонентів за циклом загальної, професійної підготовки та військової практики (стажування) курсантів військових інститутів шляхом впровадження методичних рекомендацій громадянознавчого змісту. У процесі дослідження доведено, що в сучасних суспільно-політичних умовах формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів виступає важливою складовою їхньої професійної підготовки та необхідною передумовою ефективного виконання службово-бойових завдань, реалізації активної громадянської позиції й утвердження демократичних цінностей у військовому середовищі. З урахуванням складності та сутності досліджуваного явища, науковий пошук здійснювався на засадах взаємопов'язаних методологічних підходів, зокрема системного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, культурологічного, інтегративного, що дало змогу комплексно дослідити проблему формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів. Уточнено зміст досліджуваної дефініції «громадянська компетентність майбутніх офіцерів».

2. This dissertation examines the issue of developing civic competence among future officers within the educational process at military institutions. The relevance of the chosen topic stems from contemporary challenges in the sphere of Ukraine's national security and defense, as well as the need to train highly qualified officers capable not only of professionally fulfilling their duties but also of demonstrating a high level of civic consciousness, responsibility, patriotism, and readiness to defend the state's national interests. This issue takes on particular significance in the context of the transformation of the military education system, the implementation of a competency-based approach, and the increasing emphasis on shaping officers as conscientious citizens who embody democratic values and a culture of the rule of law. The relevance of this study stems from the need to resolve a number of contradictions between: the need of the state and the security and defense sector to train officers as conscientious, patriotic citizens, and the insufficient focus of the educational curriculum at military

institutions on the systematic development of cadets' civic competence; the need for the purposeful development of civic competence among future officers and the lack of a scientifically grounded structural-functional model for its development within the educational process at military institutions; the need to implement effective pedagogical conditions, forms, methods, and means for developing the civic competence of future officers, and the insufficient development of the corresponding scientific and methodological support. The scientific novelty of the results obtained lies in the fact that: □ for the first time, a definition has been formulated for the concept of «the development of civic competence among future officers in the educational process at military institutions» (a systematic pedagogical process through which cadets acquire civic knowledge, skills, and abilities, personal qualities, an awareness of civic values for successful professional and civic activity, and a readiness to defend their homeland); the pedagogical conditions for fostering civic competence in future officers within the educational process at military institutions have been theoretically substantiated and experimentally verified (fostering sustained motivation for civically responsible behavior and service to the state; creating a supportive socio-psychological educational environment oriented toward democratic values; ensuring the integration of civic education content into the professional training of future officers; the use of active and interactive teaching methods that stimulate critical thinking and civic engagement; the organization of practice-oriented activities aimed at gaining experience in exercising civic responsibility; the development of reflection and the capacity for self-improvement); a structural-functional model for the development of civic competence among future officers in the educational process of military institutions has been developed and tested; this model is characterized by the unity and functionality of the following blocks: objective, methodological, content-and-methodological, and criteria-and-outcome, along with their constituent parts. □ the basic concepts of the study – «civic competence», «civic education», «civic-mindedness» and «civic stance» - have been clarified; the alignment of structural components, criteria, and indicators of civic competence development among future officers within the educational process at military institutions has been examined; □ methods, forms, and means for the effective development of civic competence among future officers in the educational process at military institutions have been further refined. The practical significance of the results obtained lies in the implementation of a structural-functional model and pedagogical conditions for the development of civic competence among future officers in the educational process at military academies; the development of a methodology for pedagogical assessment of the phenomenon under study; updating the content of educational components across the cycle of general and professional training and military practice (internships) for cadets at military academies by implementing methodological recommendations with a focus on civic education. The study has demonstrated that, in today's socio-political context, the development of civic competence among future officers is a crucial component of their professional training and a necessary prerequisite for the effective fulfillment of operational and combat missions, the adoption of an active civic stance, and the promotion of democratic values within the military environment.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Національна безпека і оборона

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Розсоха А.П., Сотніченко М.М. Громадянська компетентность майбутніх офіцерів у контексті освітньої проблематики. Педагогічні науки. 2025. Вип. 162. С. 36-45. DOI: https://doi.org/10.31392/NZ-udu-162.2025.04
- 2. Сотніченко М.М. Формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки: критерії, показники, рівні. Вісник науки та освіти. 2026. № 3 (45). С. 3075-3088. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-3075-3087

- 3. Сотніченко М.М. Педагогічні умови ефективного формування громадянської компетентності майбутніх офіцерів. Наукові інновації та передові технології. 2026. № 4 (56). С. 1928-1941. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4(56)-1928-1940
- 4. Сотніченко М. Формування громадянської культури у майбутніх офіцерів військових інститутів. Сучасна освіта: стратегії та технології навчання: зб. наук. праць у 2 частинах / наук. ред. О. І. Шапран. Ч. 2. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2023. С. 261-267.
- 5. Сотніченко М. М. Аксіологічний підхід до проблеми формування громадянської культури майбутніх офіцерів. Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 лютого 2025 р.). Чернігів: ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», 2025. С. 129-132.
- 6. Розсоха А., Сотніченко М. Методологічні підходи до громадянської підготовки майбутніх офіцерів: аксіологічний та культурологічний виміри. Сучасна освіта: стратегії та технології навчання молоді і дорослих: зб. наук. пр. / за ред. О. І. Шапран і Ю. П. Шапрана. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2026. С. 415-424.
- 7. Балабушка Є.О, Зеленський Д.Д., Первак І.О., Сотніченко М.М. Інтерпретація результатів дослідження емоційно-вольової сфери учасників бойових дій на етапі відновлення. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2025. № 10 (56). С. 1270-1281. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-10(56)-1270-1281
- 8. Кутков О.О., Сотніченко М.М. Аналіз стану та шляхів удосконалення соціально-психологічної підтримки військових та членів їх сімей (на засадах досвіду діяльності підрозділів цивільно-військового співробітництва). Суспільство та національні інтереси. 2025. № 2 (10). С. 730-742. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-730-741
- 9. Сотніченко М. Соціальна робота. Термінологічний словник / за заг. ред. Н. Чернухи, С. Пєткова, Т. Захаріної. Київ: Юрінком Інтер, 2025. С. 73-75.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: підвищення продуктивності праці

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U113875

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Розсоха Антоніна Павлівна

2. Antonina P. Rozsoha

Кваліфікація: к.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8877-4243

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Валентин Володимирович
2. Valentyn V. Bondarenko

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0170-2616

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08751177

Місцезнаходження: пл. Солом'янська, Київ, 03035, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевчук Олександра Олегівна
2. Oleksandra O. Shevchuk

Кваліфікація: д.пед.н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2102-7363

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 14321481

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Хмельницький, Хмельницький р-н., 29000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сергійчук Олена Миколаївна

2. Olena M. Serhiichuk

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2008-1122

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ткаченко Лариса Василівна

2. Larysa V. Tkachenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6972-6350

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Шапран Юрій Петрович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Шапран Юрій Петрович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Онищенко Н.П.
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна